

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

кандидата економічних наук **Панасюк Олесі Юріївни**
на дисертаційну роботу **Голвазіна Олега Миколайовича** на тему:
«Формування поліцентричного розвитку України
в умовах територіальної концентрації економіки»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

Актуальність теми дослідження. Сучасний соціально-економічний розвиток України відбувається в умовах масштабних трансформацій більшості сфер суспільного життя. На фоні загальносвітових глобалізаційних тенденцій це призводить до загострення наявних проблем територіального розвитку: посилення міжрегіональних та внутрішньорегіональних диспропорцій, поляризації розвитку, зростання нерівності в умовах життя. Об'єктивний процес територіальної концентрації економіки зумовлює переміщення економічної діяльності до великих міст і водночас становить ризик знелюднення та економічного спаду для малих міст і сільських територій України.

У цих умовах виникає необхідність у пошуку якісно нових підходів до дослідження тенденцій територіального розвитку, розроблення державної регіональної політики. Адже, хоча на сьогоднішній день в Україні вже створена достатня інституційна основа для формування політики регіонального розвитку, її реалізація відбувається недостатньо комплексно і системно. Із цієї позиції суттєвий теоретичний та практичний інтерес становлять концепції, що вже тривалий час є предметом дискусії в Європейському Союзі: поліцентричний розвиток і територіальне єднання. З огляду на процес інтеграції України із ЄС, зазначені концепції заслуговують на більш детальний розгляд щодо можливостей їх практичного

застосування для підтримки територіального розвитку України. У зв'язку з цим тема дисертаційної роботи О.М. Голвазіна є актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження сформульовано чітко, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними. Високий рівень їх обґрунтованості забезпечується:

- широкою теоретико-методологічною базою відповідно до теми дисертації;
- опрацюванням значного масиву даних міжнародної та вітчизняної статистики, інформації центральних та місцевих органів виконавчої влади, міжнародних організацій;
- комплексним та різнобічним розглядом визначеної наукової проблеми.

Об'єкт, предмет та завдання дослідження логічно і структурно узгоджені, відповідають визначеній автором меті. Отримані результати апробовані на науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, впроваджені у діяльності центральних органів виконавчої влади України, у навчально-науковому процесі вищих навчальних закладів України.

Аналіз публікацій автора за темою дисертації.

За результатами дослідження опубліковано 16 одноосібних наукових праць загальним обсягом 6,85 д. а., з яких 1 стаття в зарубіжному виданні, 1 стаття в журналі, зареєстрованому в наукометричних базах Google Scholar та Index Copernicus, 5 статей у наукових фахових виданнях України, 8 робіт апробаційного характеру. Фахові публікації дисертанта мають достатньо широку географію (м. Київ, м. Дніпро, м. Харків). Публікації та автореферат в повній мірі відображають зміст дисертаційної роботи. Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових

положень його дисертаційного дослідження в науковій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Наукова новизна дисертаційної роботи.

У дисертаційній роботі Голвазіна О.М. сформульовано та обґрунтовано низку положень, висновків, пропозицій, які відзначаються науковою новизною та мають практичну спрямованість. Наукові положення сформульовані автором самостійно й відображають особистий внесок дисертанта в розвиток економічної науки та її галузі – економіка та управління національним господарством.

Зокрема, автором *вперше* було розроблено концептуальну модель державної політики поліцентричного розвитку України, що базується на врахуванні актуальних умов соціально-економічного розвитку територій та включає комплекс цілеспрямованих заходів, спрямованих на забезпечення рівності в умовах життя, функціональної пов'язаності та зростання на агломераційній основі. Крім того, в дисертації *удосконалено*:

- теоретичні засади визначення поліцентричності: її охарактеризовано як діалектичне поєднання процесів територіальної економічної концентрації та необхідного рівня доступності та якості базових послуг для фізичних і юридичних осіб;

- систему показників вимірювання поліцентричності, яку доповнено показниками територіальної економічної концентрації, доступності та якості базових послуг;

- методичні положення щодо визначення осередків поліцентричного розвитку на основі оцінювання міграційного потенціалу територій.

Водночас у роботі *набули подальшого розвитку*:

- концептуальні підходи до політики поліцентричного розвитку, що передбачають спільне використання територіально нейтрального і

територіально спрямованого підходів до формування та реалізації державної політики;

- методичні підходи до аналізу поліцентричності розвитку країн;
- методика оцінювання територіальних диспропорцій в якості життя населення на основі індикаторів фактичного рівня територіальної доступності та якості послуг в країні;
- методичні підходи до визначення впливу використання інструментів державної політики на досягнення поліцентричності розвитку України.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У вступі дисертантом обґрунтовано актуальність теми роботи, сформульовано мета і задачі досліджень, викладено наукову новизну та практичну значимість отриманих результатів, наведено дані про особистий внесок, публікації та апробацію наукових розробок.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади дослідження поліцентричності розвитку території. Здійснено аналіз генезису теоретичних поглядів на поліцентричність розвитку, на основі чого сформульовано узагальнене визначення цього поняття. Автором систематизовано наявні способи вимірювання поліцентричності та запропоновано додаткові індикатори, що забезпечують більш цілісне уявлення про характер поліцентричного розвитку. У роботі здійснено вивчено досвід країн ЄС із формування та реалізації політики поліцентричного розвитку. За підсумками викладеного матеріалу автором зроблено цілком логічний висновок щодо необхідності формування інтегрованої політики поліцентричного розвитку на основі поєднання територіально нейтрального і територіально спрямованого підходів.

Другий розділ роботи присвячений емпіричним дослідженням поліцентричного розвитку в Україні та за кордоном. Проаналізовано тенденції територіальної економічної концентрації у зарубіжних країнах. Автором проведено ґрунтовне дослідження на основі даних щодо великої кількості зарубіжних країн із різним рівнем соціально-економічного розвитку, що дозволило виявити позитивний кореляційний зв'язок між поліцентричністю та показниками людського розвитку країни. Здійснено комплексний аналіз поліцентричного розвитку України, результати якого переконливо вказують на посилення моноцентричних тенденцій розвитку і зростання нерівності в умовах життя.

У третьому розділі досліджено вплив заходів державної політики України на поліцентричність розвитку та запропоновано напрями щодо їх удосконалення. Автором виявлено низку протиріч між наявними тенденціями соціально-економічного розвитку України та заходами, що реалізуються в рамках державної регіональної політики. Для запобігання посиленню моноцентричних тенденцій та зростанню небажаних територіальних диспропорцій в умовах життя автором розроблено концептуальну модель державної політики поліцентричного розвитку України.

Отже, можна стверджувати, що мета дисертаційної роботи в ході виконання дослідження була досягнута, а дисертація є завершеною науковою працею. Результати досліджень мають достатній ступінь достовірності, яка обумовлена використанням великого обсягу аналітичних і статистичних даних, а також сучасними методами наукових досліджень.

Дискусійні положення та зауваження.

Разом із позитивною оцінкою результатів дослідження, доцільно відзначити деякі дискусійні положення та недоліки, що наявні в роботі:

1. Деякі статистичні дані, використані у дослідженні, потребують оновлення, насамперед у параграфі 2.1, де здійснюється аналіз поліцентричності розвитку в зарубіжних країнах.

2. У тексті дисертації автором неодноразово наголошується на важливості забезпечення рівних умов життя населення, передусім доступу до базових послуг. Проте здійснений аналіз, представлений у роботі, не достатньо широкий: для України автором досліджено доступ до медичних послуг, якість освіти, доступ до мережі Інтернет. Було б доцільно розширити перелік публічних послуг.
3. Автор робить висновок щодо впливу фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток міст і районів лише на основі аналізу надходжень акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів за один фінансовий рік. Для більшої обґрунтованості цієї тези слід було здійснити більш комплексний аналіз доходів місцевих бюджетів.
4. У роботі автором визначено необхідність оцінювання територіального впливу заходів державної політики. Із цієї точки зору було б логічним навести оцінку впливу тих напрямів політики, що пропонує сам автор.
5. Певного уточнення та деталізації потребують практичні аспекти формування політики поліцентричного розвитку для територіальних громад та окремих областей в третьому розділі дисертації.

Проте зазначені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційного дослідження як цілісного, логічно довершеного наукового доробку.

Загальний висновок.

Таким чином, на підставі аналізу дисертації автореферату дисертації, публікацій дисертанта у фахових наукових виданнях можна зробити висновок, що дисертаційна робота Голвазіна О. М. є самостійним та завершеним дослідженням, що виконане на високому науковому рівні. Поставлену в дисертації мету досягнуто, завдання розв'язані та викладені у висновках до роботи.

Тема дисертації та подані в ній результати відповідають паспорту спеціальності 08.00.03. – економіка та управління національним господарством.

Отже, дисертаційна робота «Формування поліцентричного розвитку України в умовах територіальної концентрації економіки» відповідає чинним вимогам щодо дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор – Голвазін Олег Миколайович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук

завідувач сектору моніторингу обласних програм

відділу аналізу обласних програм та координації

роботи з учасниками АТО і членами їх сімей

виконавчого апарату

Вінницької обласної Ради

О.Ю. Панасюк

08.06.2018 р.

Місто Вінниця, Вінницька область, Україна, чотирнадцятого червня дві тисячі вісімнадцятого року.

Я, Козлова І.А., приватний нотаріус Вінницького міського нотаріального округу, засвідчую справжність підпису Панасюк Олесі Юрївни, який зроблено у моїй присутності.

Особу Панасюк Олесі Юрївни, яка підписала документ, встановлено, її дієздатність перевірено.

Приватний нотаріус

Зареєстровано в реєстрі за № 4526
Стягнуто плати: згідно вимог ст.31
Закону України «Про нотаріат».